

УДК 657.3:334.7.012.64

Букало Н. А., к.е.н., доцент, Музика Ю. С.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. В статті проаналізовано системи бухгалтерського обліку та оподаткування на малих підприємствах, виявлено їх особливості, а також наведено систематизовану інформацію про категорії суб'єктів підприємництва в Україні та їхні особливості обліку та подання звітності.

Ключові слова: мале підприємство, бухгалтерський облік, фінансова звітність, спрощена система оподаткування, суб'єкти підприємництва

PROBLEMS OF ACCOUNTING AND TAXATION FOR SMALL BUSINESSES

Annotation. In this article analyzes the accounting and taxation for small businesses, found their features and are systematized information on the category of business entities in Ukraine and their accounting features and reporting. Pressing issue for small businesses is correct and clear information grouping in the accounting system for its effective management. All financial, tax, statistical and other statements that use money measure, based on accounting data. During the research we concluded that almost all businesses use an automated form of accounting that is based on the use of software that automatically and continuously perform accounting and computing work, collect information on business transactions, generate supporting documents and statements from synthetic accounting. The purpose of accounting and financial reporting is to provide users with the decisions of complete, accurate and unbiased information about the financial position, results of operations and cash flows of the company. In this article analyzes and found advantages and disadvantages of the tax system for small businesses. We specified form of accounting used by small enterprises. We spent the classification categories of business, given that they submit reporting forms and criteria which they belong to a particular category. The classification was made according to the following criteria: the average number of employees and annual revenue by business entities. Under each category, we indicated that financial statements should give the company, and what form of accounting used in the activity. We paid special attention to companies that have the right to simplified accounting and identified their features. This research study we noticed features reflect income and expenses of entrepreneurs on a common system of taxation. We also conducted a comparison between the types of financial statements. It was concluded that the head of the company must create the conditions necessary for proper accounting, to ensure strict implementation of all services and employees involved in the accounting, accountant lawful requirements to comply with the order processing and provision of primary accounting documents. As for the choice of form accounting for small business are the main factors are: the scale of the company, which is within Ukrainian legislation measured annual revenue and number of employees; tax system, which has chosen a small business; requirements of reporting, which the company must submit to the bodies of statistics and tax service. All research was conducted under the laws and other legal acts of Ukraine on accounting for small businesses and their taxation. When writing articles we analyzed the scientific work of Ukrainian and foreign researchers, and concluded that the legislation Ukraine approached generally accepted European standards. This is evidenced by the following features: when calculating the average annual income is not taken average number of employees and average; annual income is not determined in UAH, and the equivalent euro.

Keywords: small enterprise, accounting, financial reporting, simplified system of taxation, business entities.

ПРОБЛЕМЫ ВЕДЕНИЯ УЧЕТА И НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Аннотация. В статье проанализированы системы бухгалтерского учета и налогообложения на малых предприятиях, в их особенности, а также приведена систематизированная информация о категориях субъектов предпринимательства в Украине и их особенности учета и представления отчетности.

Ключевые слова: малое предприятие, бухгалтерский учет, финансовая отчетность, упрощенная система налогообложения, субъекты предпринимательства.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Малий бізнес в Україні має дещо низькі темпи розвитку, а його становлення залежить від прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень, інформаційною основою яких є дані бухгалтерського обліку. Значною проблемою бухгалтерського обліку на малих підприємствах є те, що облік на них ведеться лише для складання звітності. Через це належна увага не приділяється процесу обліку як джерелу інформації для власників про діяльність свого підприємства. Дослідження, на сьогодні, є актуальним, адже виникає потреба у вдосконаленні ведення фінансової звітності на малих підприємствах, проведення аналізу критеріїв визначення суб'єктів малого підприємництва та існуючих форм обліку, які пропонуються для суб'єктів малого підприємництва в Україні, а також особливості їх оподаткування.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню різних аспектів ведення бухгалтерського обліку та оподаткування присвячені праці таких вчених, як: Горайнова Ю. С., Гура І. О., Маляревський Ю. Д., Бондарчук Н. В., Васильєва Л. М., Дмитрієва О. Ю., Павлова Г. Є., Шарапа О. М. та інші. Тобто залишається ряд питань щодо обліку та оподаткування малих підприємств, що обумовлює мету дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нормативно-правові норми регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні визначає Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996 [1]. Відповідно до цього Закону державне регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності здійснюється з метою визначення (створення) єдиних правил обліку і складання фінансової звітності, які обов'язкові для

усіх підприємств. Бухгалтерський облік є основним і обов'язковим видом обліку на підприємстві. Але існує виняток, а саме підприємства, які мають право ведення спрощеного обліку доходів і витрат та не зареєстровані платниками ПДВ. Такі підприємства можуть узагальнювати інформацію в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису [1].

Також є особливість у відображенні доходів та витрат підприємців на загальній системі оподаткування. Вони можуть не застосовувати подвійного запису, а відображати дохід у Книзі обліку доходів [2].

Підприємства, залежно від кількості працюючих та обсягу доходу від реалізації продукції за рік, можуть відноситись до малих підприємств, середніх або великих підприємств [3]. Їхня класифікація наведена у таблиці 1 [2], [4].

Таблиця 1

Категорії суб'єктів підприємництва в Україні та їхні особливості обліку

Суб'єкти підприємництва	Середня кількість працівників	Річний дохід	Форми звітності	Форми обліку (реєстри)
1. Суб'єкти мікропідприємництва: - фізичні особи – підприємці; - юридичні особи	До 10 осіб	2 млн. євро	У Книзі обліку доходів; Спрощена фінзвітність №1-мс і 2-мс	Спрощена форма згідно з Методичними рекомендаціями №422; Методичні рекомендації №720
2. Суб'єкти малого підприємництва: - фізичні особи – підприємці; - юридичні особи ; - юридичні особи, що мають право вести спрощений бухгалтерський облік	До 50 осіб	10 млн. євро	Фінансова звітність №1-м та 2-м; Спрощена фінзвітність №1-мс та 2-мс	Проста форма згідно з Методичними рекомендаціями №422 –Журнал обліку господарських операцій, Відомість №3-м; Спрощена форма – Методичні рекомендації №422 –оборотно-сальдова відомість.

Продовження Таблиці 1

3. Суб'єкти великого підприємництва: - юридичні особи	Більше 250 осіб	Більше 50 млн. євро	Загальна фінансова звітність ф.№1,2,3,4,5,6	Меморіально-ордерна, журнально-ордерна та автоматизована форма.
4. Суб'єкти середнього підприємництва – усі інші суб'єкти господарювання.				

Суб'єкти малого підприємництва ведуть облік із застосуванням подвійного запису і мають право використовувати Спрощений план рахунків. Особливу увагу слід звернути на суб'єкти малого підприємництва, які мають право вести спрощений бухгалтерський облік. Їхньою особливістю є те, що такі підприємства можуть вести облік без подвійного запису, але при умові, що вони не є платниками ПДВ [5].

До особливостей обліку суб'єктів малого підприємництва можна віднести те, що вони можуть використовувати, окрім меморіально-ордерної, журнально-ордерної та автоматизованої форми бухгалтерського обліку, спеціальні форми: просту, спрощену форми та мають право пристосовувати реєстри бухгалтерського обліку до особливостей своєї діяльності.

Проста форма бухгалтерського обліку застосовується малими підприємствами з незначним документооборотом і узагальнення інформації про господарські операції здійснюють у Журналі обліку господарських операцій і Відомості 3-м. Журнал ведеться щомісячно, а записи в ньому здійснюються в хронологічному порядку. У журналі вказуються обороти по дебету і кредиту кожного субрахунку та сальдо на початок і кінець місяця. Спрощена форма бухгалтерського обліку передбачає систематизацію облікової інформації у Відомостях з № 1-м по 5-м, а узагальнюючим регістром є Оборотно-сальдова відомість, яку складають щомісяця [6].

При застосуванні простої та спрощеної форм, мале підприємство використовує спрощений План рахунків бухгалтерського обліку. Його відмінністю від загального є використання лише 25 синтетичних рахунків.

Складання фінансової звітності на малому підприємстві регламентується П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [5]. Малі підприємства подають скорочену фінансову звітність, яка складається з Балансу (форма № 1-м або № 1-мс) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-м або № 2-мс).

Згідно з п. 2 розділу I П(С)БО 25 Фінансовий звіт за ф. № 1-м складають суб'єкти малого підприємництва-юридичні особи, які визнані такими відповідно до законодавства (крім тих, які складають Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва), а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.

Складання Спрощеного фінансового звіту за ф. № 1-мс відбувається суб'єктами малого підприємництва-юридичними особами, що відповідають критеріям, визначеним п. 154.6 Податкового кодексу України, та мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат, а також суб'єктами малого підприємництва-юридичними особами, що відповідають критеріям мікропідприємництва.

Відмінністю між цими типами фінансової звітності є те, що частина рядків форм № 1-м і № 2-м об'єднує декілька рядків з форм № 1-мс і № 2-мс, тобто застосовується «укрупнення» рядків.

Відповідно до нових змін у Податковому Кодексі щодо єдиного податку, відбулась оптимізація груп платників єдиного податку до чотирьох із збільшенням максимального розміру доходу, який дозволяє перебувати на спрощеній системі оподаткування. Такі групи платників єдиного податку, як 3 і 5 (фізичні особи-підприємці) та 4 і 6 (юридичні особи), об'єднали в одну єдину групу. Наразі усі ці суб'єкти господарювання належать до оновленої 3 групи.

Висновки. Отже, для належної організації бухгалтерського обліку на малому підприємстві потрібно обрати найбільш зручну форму бухгалтерського обліку залежно від характеру та обсягу виробництва. Досліджено, що на підприємстві керівництво має право розробляти власні реєстри з дотриманням вимог відповідно до чинного законодавства. Скорочення і спрощення обліку на малому підприємстві можливе до певної межі і є не завжди доцільним. Застосування спрощеного Плану рахунків на підприємстві не відображає повної інформації необхідної для складання звітності, тому на підприємствах розробляють власний план рахунків з використанням субрахунків. Складання спрощеної фінансової звітності дозволяє скоротити втрати часу на бухгалтерський облік, але, на жаль, не завжди дасть повний обсяг необхідної інформації.

Література

1. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.1999 № 996-XIV(ред. 652-VIII (652-19) від 17.07.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Нагорний В. «Єдиний податок»/ В. Нагорний Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета «Все про бухгалтерський облік» Спецвипуск №5 від 18 січня 2013 року «Єдиний податок. Частина 2».
3. Господарський кодекс України (ред. від 12.08.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Податковий кодекс України (ред. від 20.09.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва" від 25.02.2000 р. № 39(ред. від 24.07.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
6. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : Наказ МФУ від 15.06.2011 № 422 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.1005.0>